

AB'ye Geçiş Sürecinde Meslek Elemanlarının Uzaktan Öğretim İle Eğitimi

Zehra Alakoç BURMA

¹ Mersin Meslek Yüksekokulu, Mersin Üniversitesi, Mersin Türkiye
zalakoc@mersin.edu.tr

Özet— Günümüz dünyasında her geçen gün öğrenilmesi gereken bilgi artmakta, bu da insanın kendini sürekli yenileme ve geliştirme ihtiyacını zorunlu kılmaktadır. Sadece mesleki açıdan değil, kişisel gelişim içinde “yaşam boyu öğrenme” kavramı giderek yaygınlaşmakta ve dolayısıyla “sürekli eğitim” talebi artmaktadır. Bu kapsamda; dünyada her yıl binlerce insan okul dışında meslek odaları, sertifika programları, endüstri, tarım, hizmet v.b. alanlarda kişileri bir mesleğe hazırlamak ve yenilikleri öğretmek amacıyla yapılan öğretim etkinlikleri sürecinden geçerek yeni bilgi, beceri, tutum ve değerler kazanmaktadır. Mali müşavirlik, muhasebecilik gibi mevzuatların değiştirildiği, yenilendiği ve sürekli bilgiyi güncelleştirmenin önemli olduğu mesleklerde, bu kapsamda uzaktan öğretim günümüzde düşünülebilecek sayılı seçeneklerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. AB'ye geçiş sürecinde ve uyum yasalarında; meslek elemanlarının eğitim düzeylerinin AB standartlarına uygun hale getirilmesinde uzaktan öğretim alternatiflerinden biri olarak düşünülmelidir.

Anahtar kelimeler— Uzaktan öğretim, web tabanlı öğretim, İnternet üzerinden eğitim, Bilgisayar destekli eğitim, sanal gerçeklik

Training of Professional Employees via the Distance Learning Method within the EU Entrance Process

Abstract— Today, the amount of information that needs to be learned increases day by day, making it compulsory for an individual to renew and develop her/himself continuously. The “Life-time learning” concept does not only get prevalent professionally but it also gets widespread for the personal development purposes and thus the demand on “continuous training” increases. In this concept, thousands of people – in addition to their formal educations – among the world go through a “training activities process” like the vocational schools, certificate programs as well as programs that help particular people to get better prepared for particular professions such as the industry, the agriculture, the service sector etc. And keep a better track of innovations thereof. Correspondingly, people get the opportunity to acquire new information, skills, attitudes and values. In professions such as the financial advisory and accountancy where continuously updated data is profoundly important and where legislation is altered and renewed constantly, distance learning turns out to be one of the limited options of today’s business world. Within the EU entrance and the adjustment laws, distance learning process should be considered as one of the alternatives in bringing up the educational levels of professional employees to the EU standards.

Keywords— Distance Learning, web-based teaching, online teaching, computer aided education, virtual reality.

1. GİRİŞ

Eğitimi bireyin yaşam boyu devam eden sosyalleşme ve kültürlenme süreci olarak, öğretimi ise bireylerin kazanması istenilen bilgi, beceri ve değerler için planlanmış ve kurumsallaşmış sosyal yaşantılar şeklinde tanımlayabiliriz.

Bu iki sözcük çoğu zaman yanlış olarak birbirleri yerine kullanılmakta ve anlamları birbirine karıştırılmaktadır.

Oysa bireyin yaşam boyu süren eğitiminin; okulda, planlı ve programlı olarak yürütülen kısmı bireyin öğretimini oluşturur. Bu, birey açısından dile getirildiğinde öğrenim olur. Bireyin öğrenimi... yıl sürdü gibi. Başka bir deyimle eğitimin içeriğinin bu dilimi, önemli dilimdir. Önemlidir; zira öğretim sağlamak için devlet büyük parasal yatırım yapmakta, birey yaşamının önemli çağlarını öğretimde geçirmekte ve sonuç olarak topluma katkıda bulunacak psikolojik, sosyal ve ekonomik güvencesi olan kişilerin yetişmesi beklenmektedir. [1]

Eğitim “bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir [2]. Bilim ve teknolojideki hızlı değişmeler eğitim sistemini de bütünüyle etkilemektedir.

Toplumların geleceğinin belirlenmesinde bilim ve teknolojide gösterdikleri ve gösterecekleri başarıların büyük rol oynayacağı söylenebilir. Mal üretiminden hizmet üretimine, eğitimden sağlığa, iletişimden ülke yönetimine ve ulusal savunmaya değin teknolojinin ve dolayısıyla bilimin ekseninde yer almayan hiçbir yaşamsal alan yok gibidir. Dahası bilim ve teknolojinin bütün yaşam alanlarındaki rolü giderek artmaktadır[3].

Hızla gelişen bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin bir sonucu olan İnternet; kişilere online iletişim, online haberleşme, online alışveriş, online eğitim-öğretim gibi yeni kavramlar, çok farklı hizmetler ve fırsatlar sunmaktadır. İnternet teknolojilerinin hızlı gelişimi, her geçen gün artan büyüme hızı; eğitime yönelik yeni olanaklara ve uygulama alanlarına da yol açmaktadır. Geleneksel eğitim sisteminden farklı olarak İnternet üzerinden gerçekleştirilen her tür eğitim etkinliğinde öğrenciler etkin, öğretmenler rehber konumundadırlar. Uzaktan öğretim öğrencilerin iletişim kurma, araştırma yapma, bilgiye ulaşma ve paylaşma becerisini geliştirdiğinden; öğrencilerin iş yaşamında da araştırmacı, iletişimci ve işbirlikçi çalışmaya istekli, kendi bilgi kümelerini kendisi oluşturan bireyler olmalarını da sağlamaktadır. Bilim ve teknolojinin hızlı gelişimi ve bilginin hızla artması, bir yandan eğitimin görev alanını genişletirken diğer yandan da eğitim için hem yeni gereksinimler oluşturmakta hem de yeni olanaklar sunmaktadır [4].

İnternetin; yaşam boyu eğitim imkânı sağlama, teknoloji ile eğitimi birleştirme, kendi kendine öğrenme, öğrencilerin geri bildirimlerini kolayca yapabilmeleri, tüm bireylerin eğitimden eşit yararlanmasının sağlanması, eğitim materyalinin uygunluğu ve doğruluğunun sürekli olarak gözden geçirilip gerekli değişikliklerin kısa sürede yapılmasına imkan verme, teknolojik imkanlar sayesinde zengin işitsel ve görsel tasarımların eğitimi çekici hale getirmesi ve öğrenmeyi arttırması, bilgi ve birikimlerin hızlı bir şekilde elde edilmesi ile çalışanların hızlı değişen iş dünyasına uyumunu arttırması ve geleneksel eğitim uygulamalarındaki aksaklıkları giderici yeni seçenekler yaratılmasını sağlaması [5] ve kişiler arasındaki mesafe, yaş, cinsiyet, ırk, kültür vb. gibi gerçek dünyada önemli olabilecek pek çok özelliği de ortadan kaldırılması gibi sağladığı pek çok faydalar vardır.

Türkiye AB’ye geçiş sürecindedir. AB’ye geçiş sürecinde öncelikle uyum yasalarının gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu uyum yasalarının pek çoğunda Avrupa ülkeleri standartlarına uymamız gerekmektedir. Bunlardan biri de eğitim ve meslek elemanlarının eğitim düzeyleridir. Bu kriterlere göre bu meslek elemanlarının bir takım eğitimlerden geçmeleri ve başarımları gerekmektedir. Bu çalışmada bunların neden ve niçin olması gerektiği değil,

alınması gereken bu eğitimlerin nasıl verileceği araştırılmıştır.

Burada eğitim alacak büyük bir hedef kitle vardır ve bunlar farklı coğrafi bölgelerde oldukça dağınık yapıda olup, öğretici ve öğretici merkezlere uzaktadırlar. Coğrafi uzaklık yanında bireyler arasında demografik, eğitim geçmişleri ve sosyo-kültürel-ekonomik yapı farklılıkları vardır. Bunlar farklı coğrafyalara yerleşmiş olan aile düzeni, iş hayatını ve yaşamını orada devam ettiren bireylerdir. Yerleşmiş oldukları merkezlerden; klasik öğretim yöntemleri ile eğitim alacakları başka bir merkeze 12 ay, 4 yıl, 6 yıl gibi uzun süre ayrılmaları özel ve iş hayatları açısından maddi ve manevi olarak mümkün değildir. Bu noktada uzaktan öğretim bu kitlenin eğitimi için düşünülebilecek ilk çözümdür.

2. UZAKTAN ÖĞRETİM NEDİR?

Uzaktan Öğretim, geleneksel sınıf ortamında eğitmenin verebileceği bir eğitimin sanal sınıf ortamında ekranlarının başındaki çok sayıda kişiye ulaştırılmasıdır. Öğretim, öğrenmelerin gerçekleşmesi için bilginin ve ortamın düzenlenmesi olarak tanımlanabilir. Ortam denilince yalnızca öğretimin yapılacağı yer değil, bilginin aktarılmasında ve (öğrenen) bireylere çalışmalarına rehberlik edilmesinde kullanılacak yöntemler, araç-gereçler ve materyaller de kastedilmektedir [6] Cobun’a göre, insanlar öğrendiklerinin %83’ünü görme, %11’ini işitme, %3.5’i koklama, %1.5’i dokunma ve %1’ini tatma duyu ile edinilen yaşantılar yoluyla öğrenir [7,8]. Öğrenmenin daha kolay gerçekleşmesi ve kalıcı olması; öğretimin çok sayıda duyu organına hitap eden materyal ve etkinliklerle desteklenmesine bağlıdır. Bu ise eğitim teknolojisi kavramını ifade etmektedir. Bilgisayarlar, İnternet ve Uzaktan Öğretim eğitim teknolojilerini kullanmaktadırlar. Bu nedenle öğrenmede önemlidirler.

Bugünkü anlamıyla eğitim teknolojisi, insanın öğrenme olgusunu tüm yönleriyle sistematik ve bilimsel olarak analiz etmek ve bunlara çözüm getirmek üzere ilgili tüm öğeleri (insan gücünü, bilgiyi yöntem ve teknikleri, araç-gereçleri ve gerekli düzenlemeleri) işe koşarak uygun tasarımlar geliştiren, uygulayan, değerlendiren ve yöneten eğitim bilimleri ile ilgili bir teknolojidir. Diğer bir ifadeyle eğitim teknolojisi öğrenme-öğretme süreçleriyle ilgili özgün bir disiplindir [9]

Eğitim Teknolojileri

- Öğrenmenin niteliğini artırır
- Öğrencilerin ve öğretmenlerin hedefe ulaşmak için harcadıkları zamanı azaltır
- Öğretmenin etkinliğini artırır
- Niteliği düşürmeden eğitimin maliyetini düşürür
- Öğrenciyi ortamda etkin kılar [10]

3. UZAKTAN ÖĞRETİMİN KULLANIM YERLERİ VE FAYDALARI.

Uzaktan öğretim, yüksek öğrenimde öğretim elemanı yetersizliği sebebiyle yapılamayan dersler yerine kullanılabilir. Kalabalık amfilerde gerçekleşen dersler yerine de kullanılabilir. Vereceği ders konularını tam olarak bilmeyen veya bu konunun eğitimini almamış kişilerce verilecek eğitim yerine, konunun uzmanları tarafından hazırlanarak İnternet'e konan derslerle eğitim verilmek istenildiğinde kullanılabilir. Sürekli eğitimde kullanılabilir. Meslekte yükselme, daha iyi kariyer elde etme veya mesleğinde başarı için gelişen ve değişen bilgileri öğrenmede kullanılabilir. Veya maddi imkansızlık, bedensel özürnlük ve hem çalışıp hem de okumak isteyen grupların eğitiminde kullanılabilir. Kısaca İnternet ortamında web tabanlı uzaktan öğretim eğitimin hemen hemen her alanında kullanılabilir. En çok yaygın ve verimli eğitim sürekli eğitim kapsamında gerçekleştirilebilir. Sürekli eğitimde kişiler belirli bir olgunluğa sahip oldukları için kendi istekleri ve ihtiyaçlarını daha iyi analiz edebileceklerdir. Bu ise aktif öğrenmenin en temel koşuludur.

İnsanları yaşam boyu eğitmek gibi işlevleri yerine getiren okul dışı eğitim sürecinin okullardakilerden farkı, kısa süreli olması, öğrencilerin yaşlara göre gruplandırılmaması, ihtiyaç duyuldukça yapılması ve belli konularla sınırlandırılmasıdır.

Büyük bir kitlenin, uzman eğitmen tarafından fiziksel sınıf ortamında eğitilmesi büyük bir organizasyonun yapılmasını ve çoğu zaman aynı eğitimin bir çok kez değişik yerlerde tekrarlanmasını gerektirmektedir ki bu da hem eğitim zamanını hem de eğitimin maliyetini yükseltmektedir. Uzaktan Eğitim yöntemi bu koşullarda en hızlı ve en etkin eğitim yöntemi olarak kabul edilmekte ve tüm dünyada yoğun bir şekilde uygulanmaktadır. Çok kısa sürede tüm çalışanlarına aynı eğitimi ulaştırabilme olanağı nedeniyle, Uzaktan Eğitim yöntemi öncelikle çok yoğun eğitim programları olan ve değişik yerleşim alanlarına dağılmış organizasyonlara sahip kurumlarca benimsenip kullanılmaya başlanmıştır.

Örgün eğitimlerini tamamlamış ve çalışma hayatına atılmış bireylerin hizmetleri süresince, branşlarındaki gelişmeler paralelinde; güncel bilgilerin verilip, yeni teknoloji, bilgi ve yöntemlerin çalışma hayatı içerisinde bireye kazandırılması süreci [11] olan hizmet içi eğitimde de Uzaktan Öğretim kullanılabilir. Hizmet içi eğitimlerin uzaktan öğretimle verilmesi örgün eğitimde karşılaşılan zaman, mekan ve katılımcı sayısındaki kısıtlamaları kaldırıp, eğitimin daha ucuz olmasını beraberinde getirir.

Kişinin özel bir alanda belirli bir düzeyde uzmanlık bilgisine sahip olduğunun bir göstergesi olan sertifikalar; Uzaktan eğitim ile yapılacak eğitim ve sınavlar sonucu verilebilir. Uzaktan öğretim uygulamalarının sağladığı faydalardan bazıları şöyle sıralanabilir:

- ✓ Büyük kitlelere ulaşma ve daha düşük maliyetle eğitim imkanı,
- ✓ En bilgili eğiticinin, farklı coğrafya ve mekanlarda bulunan tüm öğrenenlere ulaştırma imkanı,
- ✓ Farklı anlama kapasitesindeki öğrencilere istediği kadar tekrar yaparak öğrenme imkanı,
- ✓ Gündüz çalışan öğrencilere akşam veya hafta sonları zamandan bağımsız olarak istedikleri zaman, istedikleri kadar öğrenme imkanı sağlama,
- ✓ Yoğun eğitim isteğine imkan verme
- ✓ Eğitim alan insanlar arasında sosyal ve mesleki bilgi alışverişinin sağlama,
- ✓ Teknoloji ve eğitimi birleştirerek yaşam boyu eğitimi gerçekleştirme,
- ✓ Bireysel ve toplumsal öğrenmeyi gerçekleştirme gibi ihtiyaçlar,
- ✓ Daha ucuz, daha kaliteli ve daha etkili öğretim yapma imkanı sağlama,
- ✓ Toplumu oluşturan bireylerin eğitimden eşit faydalanmalarını ve eğitimde fırsat eşitliğini sağlama,
- ✓ Mevcut eğitim kurumları dışında da bulunan bireylere istekleri doğrultusunda eğitim vermek, bireysel öğrenmeyi gerçekleştirmek,
- ✓ Öğretmen merkezli değil, öğrenci merkezli bir sisteme geçmek.

4. UZAKTAN ÖĞRETİMİN UYGULANMA YÖNTEMLERİ

Türkiye Enformatik Milli Komitesi tarafından yapılan ayırım :

Etkileşimli sunum: Senkron ve asenkron olmak üzere ikiye ayrılır.

Senkron (Eş Zamanlı) : Senkron sunumlu uzaktan eğitim, sunucu taraftaki öğretim üyesi ile istemci taraftaki öğrencilerin eşzamanlı olarak (canlı bağlantı yoluyla) ders etkileşimi içinde oldukları uygulamalar bütünü olarak tanımlanır. Bunun da en yaygın uygulaması video konferans yöntemidir. İki ya da daha fazla noktanın, aynı anda, çift yönlü olarak sesli ve görüntülü haberleşme yöntemine Video-Konferans adı verilir.

Senkron iletişim farklı mekanlarda bulunan insanların aynı zaman periyodunda aynı yerde bulunma koşulu olmaksızın karşılıklı yüz yüze iletişimidir. Bu iletişim türü uzaktan eğitim alanında, iki veya daha fazla bilgisayarın birbirleri ile bağlantılarını bilgisayar ağı üzerinde gerçekleştirerek veri ve bilgilerin paylaşılması esasına dayanır. Örnek olarak yazılı metinler, işitsel araçlar, video ve diğer tekniklerle aynı zamanda iletişim sağlanır [12]. Bu yöntemle konusunda uzman eğitici aynı anda birçok derslikteki büyük kitlelere eğitim verebilir. Böylelikle farklı mekanlarda çok sayıda insana kaliteli eğitim verilmesinin yanında; daha ucuz eğitim imkanı da sağlanmış olur. Aynı zamanda uzman kişi farklı coğrafyalara ulaşmada yaşanacak kaza riskinden korunmuş, zamanı yollarda boşa geçmemiş, seyahat

yorgunluğunu yaşamamış, daha fazla kişiye eğitim vermiş ve eğitim alan herkes eğitimden eşit yararlanmış olur.

Asenkron (Eş Zamanlı Olmayan) : En güncel asenkron sunum yöntemi web tabanlı olanıdır. Web tabanlı asenkron derslerde ders malzemesi büyük ölçüde web üzerinden sunulur. Ders, öğrenci destek hizmetleri, iletişim, etkileşim ve ölçme-değerlendirme aktivitelerini de genellikle web üzerinden gerçekleştirilir. Video kaset gibi yardımcı malzeme de kullanılabilir. Öğrenci ile öğretim üyesinin fiziksel olarak yüz yüze gelmemesi nedeniyle ders malzemesi, iletişim ve diğer destek sayfalarının eğitsel açıdan öğrencinin ilgisini ekranda tutacak şekilde tasarlanması gerekir.

Etkileşimsiz sunum : Burada ders içeriği tek yönlü olarak öğrenciye sunulmaktadır ve etkileşim son derece sınırlıdır. Kitap, CD-ROM, video kaset gibi malzemeler ya da TV yayını gibi sistemler bu kategoriye girer [13].

5. WEB TABANLI UZAKTAN ÖĞRETİM

Web tabanlı öğretim (Web Based Education), eğitimin zaman ve mekandan bağımsız olarak yürütüldüğü; bilgisayarın öğrenim, sunum ve iletişim aracı olarak kullanıldığı; öğretmen ve öğrencinin aynı zamanda etkileşimli olup olmamalarına göre eş zamanlı (senkron) ve eş zamanlı olmayan (asenkron) diye iki farklı şekilde gerçekleştirildiği bir eğitim modeli olarak tanımlanabilir.

Web Tabanlı Öğretim etkinlikleri şu şekilde sıralanabilir:

- ✓ Örgün derslere Internet desteğinin sağlanması,
- ✓ Tümüyle Internet üzerinden verilen dersler,
- ✓ Sanal Üniversite uygulaması,
- ✓ Internet üzerinden sertifika programları.

Öğrenci web üzerinden istediğinde öğretmeni ile iletişime geçer, kendi hız ve anlama kapasitesi ile istediği bilgiyi istediği zaman öğrenir; öğrenmede aktif rol oynar ve kendi eğitim stratejisini kendisi belirler. Bu yöntemde öğretmen, bir öğreticiden çok öğrenciyi yönlendiren, öğrenciye bilgi ve tecrübeleriyle yardımcı olan rehber konumundadır. Sınavlar, ödevler, örnek sorular, deneme sınavları, sohbet ve e-mail hizmetleri ile öğrencinin bilgi ve becerilerini ölçer. Web sayfasında; arama, ftp, e-posta, listeler, haber grupları, sohbet, tartışma grupları olabileceği gibi bunlar kitap, CD-ROM ve video kaset gibi yardımcı malzemelerle de desteklenebilir.

Web eğitiminde öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşim sanal tartışma grupları ve sohbetlerle sağlanabilir. İsteyen istediği zaman istediği soruları tartışma gruplarında sorabilir, soruların cevabı öğretmen veya diğer öğrencilerden gelebilir veya bilgisayarın başında önceden belirlenen saatlerde sohbet ortamlarında yapılabilir. Böylece, öğrenci Internet'teki çeşitli kaynaklardan araştırma yaparak, dersini ders notlarının dışında da öğrenir. Öğrencilerin arkadaşları ve öğretmeni ile ders saatleri dışında iletişimi sohbet ve tartışma grupları aracılığı ile yapması yazılı iletişim yetenekleri geliştirir.

Zaman sınırlamasının olmaması öğrencilere daha fazla esneklik sağlar.

Internet üzerinden Web tabanlı Uzaktan Öğretimde öğretmenler, öğrenciler ve sistemde görevli elemanların tüm eğitim-öğretim işlemlerini Internet üzerinden yapabilmeleri Web Tabanlı Uzaktan Öğretim Sistemi olarak adlandırılır. Web tabanlı Uzaktan Öğretim Sistemi programı dünya e-learning standardına (AICC) uygun olarak tasarlanmalıdır. Bu sistem ders ve içerikleri dışında kendi içinde yaşayan bir personel ve öğrenci işleri işlemleri ve buna bağlı olarak yürütülecek dersler, sohbet, arama, forum, listeler, sınavlar, ödevler, ftp, anket, istatistikler ve e-mail işlemlerini kapsamaktadır.

Bu sistemde tüm işlemleri yürütmeye kullanılacak bilgisayarlar, Internet hizmeti verecek web programları, sistemdeki işlemleri yürütmek için hazırlanacak programlar, bunlarda hangi standartların olacağı, hangi bilgisayar programlama dillerinin kullanılacağı, sistemin güvenliğinin nasıl sağlanacağı, saldırı ve virüslerden nasıl korunacağı, kullanılacak iletişim ve verilecek hizmetin hat hızı, sistemin işlevi, fonksiyonelliği, devamlılığı ve güncellenebilmesi de dikkat edilecek en önemli unsurlar arasındadır. Öğretim Sistemi tüm bu sayılanlarla bir bütünlük içerisinde olacak modüllerden oluşmalı ve her modül birbiri ile uyum içerisinde olmalıdır. Bu nedenle ders içeriklerinin hazırlanmasının yanında öğretim sistemi için yoğun teknik bilgisi olan insanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Her öğreticinin teknik bilgisinin olmadığını ve ders içeriklerini web sayfası haline getirmede yeterli olamayabileceğini de düşünüldüğünde; ders içeriklerinin hazırlanmasında da teknik insanlara büyük ihtiyaç duyulmaktadır.

Derslerin içeriği öğrencilere bekleme olmadan çabuk ulaşacak şekilde dizayn edilmelidir. Bu bazen bir kullanılabilir program, video görüntüleri, normal yazı veya grafiksel içerikli bilgi olabilir. Sistemde her kullanıcının bir kullanıcı adı ve şifresi olmalı ve herkes sistem yöneticisi tarafından kendisine verilen haklar düzeyinde sayfalarda gezilebilir veya işlemlerini yapabilmelidir. Sistemdeki bu profil özelliği ile kullanıcı ve gruplar tanımlanarak kullanıcı veya gruplar bazında işlemler yapılabilir. Bazı dersler herkese açılabilir veya öğrenciler kendi kendilerine ders seçebilmelidirler. Sistemde dersler ve öğrenciler ile ilgili izleme işlemi yapılabilir. Sistem ile ilgili pek çok rapor alınabilir. Yani hangi kullanıcı dersi hangi zamanlarda izledi, kaç saat çalıştı, dersin tümünü bitirdi mi, ödevlerini yaptı mı, başarı oranı nedir, v.b. soruların cevabı alınabilir. Böylece öğrencilerin kontrolü de yapılabilir. Her ne kadar sistemde sınav modülleri olup, program buna imkan tanısa da; bir çok otoritenin klasik sınav sisteminde yapılan sınavların uzaktan öğretimde daha uygun olacağını savunmaları nedeniyle sistemde sınavların klasik sınav sisteminde de yapılabilmesine imkan tanıyan modüller olmalıdır. Sınavlar tercihe göre eğitimi veren kurumca belirlenen belirli merkezlerde klasik sınav yöntemleri ile de

yapılabilir. Sistem gerektiğinde senkron iletişim ile de bağlantı kurmaya imkan vermelidir. Sistemde e-mail, etkileşimli sohbet, öğretmenin yaptıklarının izlenmesi, animasyonlar, deneme sınavları, örnek sorular, arama, dosya indirme, listeler, gruplar, öğretmenin konu ile ilgili diğer sayfalara link ile bağlantı kurma özellikleri de mevcut olmalıdır.

Takvim özelliği ile ders, sınav ve ödevlerin belirlenen tarihte başlayıp belirlenen tarihler arasında aktif veya pasif olması sağlanabilmelidir. Uzaktan Eğitim şeklinde sunulan her eğitim, sürekli gözlemlenebilmeli ve eğitimi almakta olan kişilerin eğitim durumları çeşitli yönlerden detaylı takip edilebilmelidir. Sistemden çıkan istatistikî raporların incelenmesi sonucu, sunulan eğitimin verimi ölçülebilmeli ve gerekli görülen değişiklikler kurumun eğitim bölümü tarafından kolaylıkla yapılabilir.

Etkileşimli CD-ROM ise sıklıkla güncellenmeyen kursların sunulacağı ortam olarak ele alınmalıdır. CDROM'larda ses, görüntü, metin, sunum ve bunların eğitim uzmanları tarafından uygun gördüğü oranlarda harmanından oluşmuş ders içeriği etkili bir şekilde sunulabilir. Ancak, hazırlanan CD-ROM çoğaltılıp, Türkiye çapında tüm birimlere dağıtıldıktan sonra güncellenebilmesi için CD-ROM'ların yenilerinin çoğaltılıp dağıtılması gerekmektedir. Ayrıca öğrenciler ve öğretmenler arasında etkileşim ve yardımlaşma bu ortamın Internet desteği yoluyla mümkün olmaktadır.

Sanal ortamda şirketler kurularak, sanal meslek eğitimleri ve uygulamaları yapılabilir. Sanal ortamda şirketler batırılabilir, büyütülebilir, sanal paralar kazanılarak sanal ortamda öğrenilenlerin uygulamaları oyuna benzer yapıda daha zevkli ve daha öğretici hale getirilebilir. Sanal uygulamalar bireysel değil, grup bazında tüm öğrenenleri kapsayacak şekilde yapılırsa; her öğrenenin ortamda yapacağı doğru ve yanlışları görme olanağı olacağından öğrenmede daha etkili olacaktır.

Sanal ortam, herhangi bir yerde olmayı hissettiren ve bunun için duyu organlarımıza ışık, ses ve benzeri çeşitli bilgiler sağlayan 3 boyutlu bir bilgisayar simülasyonudur. Bir başka tanımda sanal gerçeklik, insanların karmaşık bilgisayar sistemlerini ve verilerin görselleştirme, manipule etmede ve etkileşimde bulunma için kullandıkları yollardan biri olarak tanımlanmaktadır [14]. Sanal gerçeklik, bilgisayar ortamında oluşturulan 3 boyutlu resimlerin ve animasyonların teknolojik araçlarla insanların zihinlerinde gerçek bir ortamda bulunma hissini vermesinin yanı sıra, ortamda bulunan bu objelerle etkileşimde bulunmalarını sağlar.

6. UZAKTAN EĞİTİMDE ETKİNLİK NASIL OLMALIDIR

Etkinlik (Effectiveness), işletme / kurumun amaçlarını gerçekleştirebilmek için kaynaklarını, sinerjik güçlerini değerlendirerek, çevresi ile ilişkilerini de dikkate alıp, kurumun yapısını buna göre biçimlendirmesini ifade

etmektedir. İşletme yönetiminin amaçlarından olan etkinlik, yürütülen faaliyetlerin sonuçlarının arzu edileni sağlamasını ifade etmekte ve doğal olarak sonuçlarla ya da çıktılarla ilgili bir kavram olmaktadır [15].

Eğitim alanında etkinlik ise; eğitim talebinde bulunan potansiyel öğrenci kitlesine eğitim hizmetini, onların ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte sunmaktır. Uzaktan Eğitim'de etkinlik program/ders etkinliği (eğitsel etkinlik), pedagojik etkinlik (eğitmen, öğretme etkinliği), teknolojinin etkinliği (sunum ve iletişim teknolojilerinin etkinliği), kurumsal etkinlik, Uzaktan Eğitim uygulamasının etkinliği, teknoloji, süreç ve programı da kapsayacak şekilde uygulanan Uzaktan Öğretim modelinin etkinliği etkinlikleri anlaşılabilir. Uzaktan öğretimin asıl amacı; öğrencilerin eğitim-öğretim ihtiyaçlarını karşılayacak kalite ve nitelikte öğretim programları geliştirmek ve bunları olabildiğince çok sayıda kişiye etkin sunabilmektir. Öğrenciye eğitim programının sunulması, öğrencinin programa erişebilirliği, öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediği, kurumun Uzaktan Eğitimdeki misyon ve vizyonuna bağlı olarak oluşturduğu politika ve stratejiler, uzaktan öğretimin başarısı üzerinde etkin rol oynarlar.

Uzaktan öğretim sisteminin başarılı olabilmesi için; sistemin ihtiyaçlarını tam olarak karşılayan ve sistemde olabilecek tüm sorunları çözebilecek dinamik bir organizasyon oluşturulmalıdır. Bu organizasyon, uzaktan öğretim sistemin sorunsuz işlenmesini sağlamalı ve Öğrenme-öğretme tekniğine tam olarak cevap verecek şekilde dizayn edilmelidir.

7. SONUÇ

Günümüzde bilgi eşittir güç anlamına gelmektedir. Eğitimde amaç, geleneksel yöntemlerle salt öğrenilen değil, eğitimde bilgi teknolojilerini rahatlıkla kullanan, bilgiyi üreten, sınıflandıran, sunan ve paylaşan bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Teknoloji ve eğitimdeki değişime, değişimin hızıyla adapte olabilen, sürekli öğrenme ihtiyacında olduğunu bilen ve öğrenme yeteneklerini geliştiren toplumlar gelecekte yaşama hakkına sahip olacaklardır.

Bugün, birey gereksinimlerini teknoloji aracılığı ile karşılamaktadır. Birey ve toplum, bugünkü yaşama düzeyine teknoloji ile erişmiştir. Teknoloji düzeyi ileri olan ülkelerin yaşama düzeyi daha yüksektir [16].

Geleneksel nitelikteki eğitim öğretime bir alternatif olarak ortaya çıkan, iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belirli bir merkezden sağlandığı bir öğretim yöntemi olarak kabul edilen uzaktan eğitim, özellikle örgün eğitim yoluyla çözümlenebilen kitle eğitimi sorunlarına çözüm getirmede olumlu bir seçenek olarak ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Türkiye'nin Internet ile gelen teknoloji devrimini yakalaması gerekmektedir. Bunun en uygun yeri ise eğitim sektörüdür. Eğitime yansımayan teknolojinin toplumun diğer alanlarında kullanılabilmesi beklenemez. Yakın zamanda uzaktan eğitime geçilmesi kaçınılmaz olduğundan ulusal politikamızda Uzaktan Eğitimin bir proje olarak ele alınıp, hızla uygulamalarının yapılması gerekmektedir.

Meslek odalarından gelecek olan taleplere göre ihtiyaç olan konulardaki eğitimler üniversitedeki öğretim elemanları ve meslek odalarının ortak çalışmaları ile projelendirilip farklı coğrafyalarda aynı işi yapan çalışanların günlük yaşamlarını aksatmadan büyük kitleler halinde belirlenen sürede tüm bireylerin eğitim almaları sağlanmalıdır. Bu amaçla ulusal veya uluslararası kuruluşlardan fon, maddi destek veya finansman sağlanabilir. Örneğin, üniversite ve meslek odalarının birlikte oluşturacağı ortak proje ile Socrates, Erasmus, Minerva, Grundtvig gibi AB programlarından maddi destek alınarak meslek elemanlarının eğitimi bir an önce gerçek hayata geçirilebilir.

KAYNAKLAR

- [1] F. Varış, **Eğitim Bilimine Giriş**, Ankara Üniversitesi, 1985, Ankara, sayfa 18.
- [2] S. Ertürk, **Eğitimde Program Geliştirme**, Beytepe Basımevi, 1979, Ankara, sayfa.12.
- [3] Y. Güneç, A. Tek, Ö. Tek, "Teknoloji Günleri, Bilim ve Teknik", 1999, Sayı : 378, sayfa 22.
- [4] C. Demirli, A. Dikici, "Öğretimde Web Tabanlı Uygulamaların Öğrenci Başarısına Etkisi", **Third International Education**

- Technologies Symposium (28-30 May 2003)**, 2003, Turkish Republic of Northern Cyprus: vol:II, pp. 822-831, p:822.
- [5] M. Albayrak, G. Tonguç, D. Pağaçlı, "Kamu Kurumlarında Yeni Bir Hizmet içi Eğitim Modeli : E,Eğitim", **Third International Education Technologies Symposium (28-30 May 2003)**, Turkish Republic of Northern Cyprus: Cilt :I, 2003, sayfa. 636-641, sayfa: 637.
- [6] Ö. Demirel, S. Seferoğlu, E. Yağcı, **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2002, sayfa 13-14.
- [7] A. Ergin, **Öğretim Teknolojisi - İletişim**, PegemA Yayıncılık, Ankara, 1995, sayfa 66
- [8] T.Y. Şahin, S. Yıldırım, **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**, Anı Yayıncılık, Ankara, 1999, sayfa 14.
- [9] C. Alkan, D. Deryakulu, N. Şimşek, **Eğitim Teknolojisine Giriş : Disiplin, Süreç, Ürün, Önder Matbaacılık**, Ankara, 1995
- [10] B. Akkoyunlu, **Bilgisayarların Müfredat Programlarındaki Yeri ve Öğretmenin Rolü**, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1998.
- [11] M. Albayrak, G. Tonguç, D. Pağaçlı, "Kamu Kurumlarında Yeni Bir Hizmet-içi Eğitim Modeli – E-Eğitim", **Third International Education Technologies Symposium (28-30 May 2003)**, Turkish Republic of Northern Cyprus: vol:I, 2003, pp. 636-641, sayfa :636.
- [12] D.H. Jonassen, **Computers as Mindtools for Schools: Engaging Critical Thinking (2.nd Edition)**, Upper Saddle River, Prentice-Hall, inc, New Jersey, 2000.
- [13] Yükseköğretim Kurulu Enformatik Milli Komitesi, [Çevrimiçi], <http://www.ii.metu.edu.tr/EMK/index.html> , 23 Mayıs 2004.
- [14] Intensive English Institute, Virtual (Çevrimiçi), Available: <http://www.iei.uiuc.edu/class/pages/rw2g/virtual.html>, 12 Kasım 2004
- [15] A.E. Özkul, N. Girginer, "Uzaktan Eğitimde Teknoloji ve Etkinlik", Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı 1, Sayı 3, sayfa 112.
- [16] H. Doğan, **Teknoloji Eğitimi**, A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1983, sayfa 33